

„I pěšák na šachovnici se může proměnit v nejsilnější figuru“, říká Karel Volek, osobnost mohelnického šachu.

Když se podíváme na způsob hry, nabízí se otázka, zda je tento druh činnosti sport, a nebo spíše zábava?

Jestli jsou šachy sportem, vědou, uměním či zábavou je otázka, která odnepaměti vyvolává diskuzi. Asi to bude od každého kousek. Každá strana má kus pravdy ve svém tvrzení, jelikož těch prvků se v šachové partii spojuje více. Univerzální odpověď zní, a já se s ní ztotožňuji, že šachy jsou tím, čím člověk chce aby byly. Já osobně beru šachy jako sport a skvělou zábavu. Ostatně šachisté mají každé 2 roky i svoji olympiádu družstev, aktuálně nyní probíhá v tureckém Istanbulu.

Na světě zná pravidla šachů odhadem 605 milionů lidí, z nichž 7,5 milionů je členy národních šachových federací, existujících ve 160 zemích světa. Šachy tak patří mezi nejpobulárnější sporty vůbec.

V povědomí mohelnických občanů, ale i čtenářů Mohelnicka, jste spojován s šachovou hrou, které se věnujete dlouho, takže asi je na místě se vás zeptat, aby jste nám tento, podle vašich slov sport, přiblížil po historické stránce.

Šachy patří k jedněm z nejstarších deskových her. Prapůvod šachové hry se klade do Indie. Ovšem pravidla hry byla odlišná od těch současných. První zmínku o šachu nalzáme kolem roku 600 n. l. Nejstarší doložené šachové figurky jsou ze 7. století. Kolem roku 800 se hra dostala do Číny a je tam s pozměněnými pravidly hrána pod názvem siang-čchi (též „čínské šachy“). Do Evropy se počínaje devátým stoletím hra začala dostávat jak z jihu přes muslimské země, tak z východu přes Rusko. Kolem roku 1000 zde již byla všeobecně známa. První písemný záznam o šachové hře na našem území podal letopisec Kosmas (1045–1125), že už za jeho časů – nejspíše v 11. nebo na počátku 12. století – byla šachová hra známa v Čechách.

Říkáte, že tisíc let se na našem území hrají šachy, ovšem to je poměrně dlouhá doba, změnila se za ty roky nějak podoba či struktura hry?

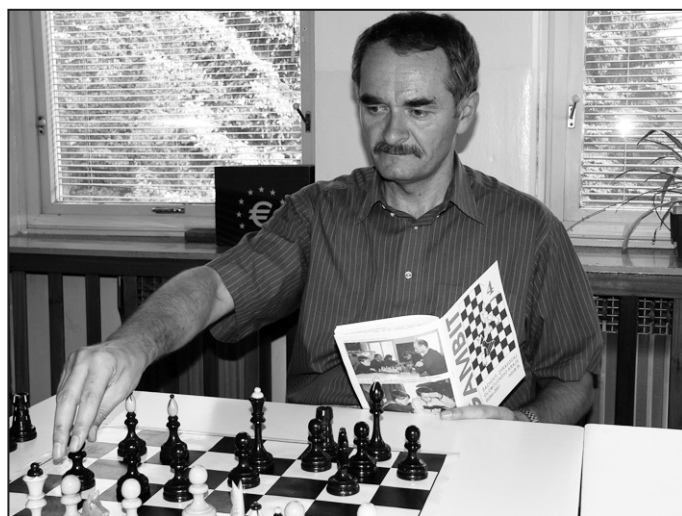
Původní název hry byl čaturanga, protože arabské, perské i turecké označení šachů je odvozeno ze sanskrtského čaturanga, tj. „čtyři součásti vojska“, pěchota, jízda, sloni a válečné vozy, předobrazy dnešních šachových pěšců, jezdců, stfelců a věží. Postupně se měnila stará indická pravidla šachu a hra se stávala dynamičtější a napínavější. Nejdůležitější byla přitom změna chodu dříve nejslabší, po změně ovšem nejsilnější figury na šachovnici - dámy. Z toho je patrné, že původní pravidla hry byla odlišná a až kolem roku 1475 po několika velkých změnách hra dostala v zásadě tu podobu, v jaké je známa dnes. Základní princip válečné hry ovšem zůstal.

Součástí šachového pole jsou řady figurek, tedy pokud to tak správně nazýváme, z čeho vznikla inspirace pro jejich podobu a smysl?

Pohyb jednotlivých figur je rozmanitý tak, aby jejich vzájemná souhra na šachovnici umožnila vznik nepřehledného množství variant a kombinací. Šachy byly ve středověku a renesanci součástí šlechtické kultury, byly používány pro výuku válečné strategie a nazývány „královskou hrou“. Mezi šlechtou byly považovány za jedno ze sedmera umění, které by měl ovládnout každý dospívající rytíř (vedle plavání, veršování, jízdy na koni, střelby z kuše, šermu a lovu). Na druhou stranu však náboženské autority šachy zakazovaly jako projev nemravnosti či hráčské vášně. Potom se však postoj změnil a kláštery představovaly nejen nejdůležitější místa tehdejší kultury, ale také šachové hry. Například Jan Hus prý šachy hrával v mládí, později se ale stal jejich odpůrcem, neboť se domníval, že se tím promarní spousta času, který by člověk mohl strávit v trpělivé práci nebo modlitbách; rovněž mu vadilo, že šachy mohou vyvolat špatné pocity vůči protivníkovi.

Takže je strategickou figurkou na šachovnici i obyčejný pěšec?

Pěšci jsou duší hry, kdy ač jako nejslabší a nejskromnější kameny na šachovnici, hrají rozhodující roli při stanovení plánu hry. Jsou předvojem zahajujícím partii. Lze je přirovnat k vojínům na bitevním poli a v jejich případě platí rčení „každý voják nosí v tornistře mar-

šálskou hůl“, a tak i pěšec, pokud se probouje až na poslední řadu, může se proměnit třeba i v nejsilnější figuru.

Uvedl jsem, že jste známá osobnost v Mohelnici v oblasti šachů, kdy jste vy osobně začal s touto hrou a jak dlouho se tímto, pro vás koníčkem, zabýváte?

Základy šachu jsem si osvojil v roce 1972 samostudiem knihy Černobílé otazníky, což ve své době byla nejlepší učebnice šachu pro mládež. Výhodou oproti osobní výuce je, že jste oproštěn od chyb, které můžete pochytit od hráče který vás učí, ale sám není v šachu zblhlý. V tom samém roce byl v Mohelnici založen šachový oddíl a já se stal jedním z jeho zakládajících členů. Letos si tedy připomínáme 40 let existence oddílu, z nichž plných 33 let vykonávám nepřetržitě funkci předsedy.

Šachy jsou především též o času, jaká byla vaše nejdelší šachová partie?

Přesné záznamy nemám, ale určitě nepřesáhla sto tahů. V historických tabulkách je zapsána jako nejdelší šachová partie na počet tahů partie Nikolic - Arsovic z roku 1989 v Bělehradě, kde jejich souboj skončil za 20 hodin a 15 minut po 269 tazích, remízou... Teoreticky ovšem může mít nejdelší možná partie 5 949 tahů.

Jsou šachové partie v soutěžích časově omezené a nebo se hraje až do konce?

Ve svých počátcích časové omezení partie nebylo a tak vzájemné zápasy mohly trvat celé týdny. Zrychlující životní styl se ovšem projevil i v šachové hře. V současné době se hraje výlučně s časovým limitem, který se stále zkracuje, aby hra byla atraktivnější i pro diváky. Klasická partie hraná v soutěži družstev, kde má každý hráč k dispozici 3 hodiny, tak může ve svém maximu trvat až šest hodin. Neznám

další sport, který by trval takovou dobu při nepřetržitém soustředění. V tomto jsou šachy specifické.

Šachové figurky mají bílou a černou barvu, která z nich je pro vás oblíbenější a se kterou raději hrajete?

Na tuto otázku každý fundovanější hráč odpoví, že to jsou bílé figury a to z jednoho prostého důvodu, hráč má výhodu tempa v zahájení, které umožňuje ovlivnit počáteční průběh partie.

Je to rozhodující, posilující, zvyhodňující situaci nebo snad diskriminující? "

Na naší hráčské úrovni to neznamena až tak zásadní výhodu, ale třeba na úrovni špičkových hráčů se šachista hrající s černými figurami staví do role bránícího se hráče bojujícího o remízu. Tím chce naznačit, že na skutečně vysoké hráčské úrovni už dokáže využít i tak malé výhody jakou je možnost zahájení partie bílými figurami.

Jména Anatolij Karpov nebo Gari Kasparov byla svého času doménou světového šachu, jsou jimi i dnes?

Oba jmenovaní patří nadále k osobnostem světového šachu, byť už nikoliv jako hráči. A.Karpov se angažuje v šachové diplomacii, G. Kasparov naopak v rovině politické jako opoziční politik vůči prezidentu Putinovi.

A jak jsou na tom šachy dnes v Mohelnici? Hrají se a nebo upadly do zapomnění...

Šachy se hrají stále, pouze současný životní styl svou hektičností není tomuto druhu zábavy nakloněn. Například u mládeže mám pocit, že současná nabídka nenáročných aktivit v podobě počítačových her, množství programů v televizi i menšímu objemu času věnovaném rodiči výchově dětí, svádí dát přednost povrchní formě zábavy, která nevyžaduje úsilí, vůli, vytrvalost, čas i trpělivost. To všechno jsou vlastnosti, které musíme mít, pokud chceme proniknout do podstaty hry a šachy se skutečně naučit, ne pouze bezcílně tahat figurkami po šachovnici.

Zmínili jste počítače a tím jednadvacáté století, ovlivnila tato technika šachy?

Rozvoj elektroniky, kybernetiky a výpočetní techniky ovlivňuje šachovou hru výrazným způsobem. Před pětadvaceti lety si ani autoři sci-fi románů netroufli předvídat, že by někdy mohl stroj v této specifické oblasti porazit člověka. Průlom nastal v roce 1997, tedy před patnácti lety, kdy tehdejší mistr světa Gari Kasparov, hráč považovaný za jednoho z nejsilnějších v celé éře šachu, poprvé prohrál partii se superpočítačem Deep Blue firmy IBM, který tehdy dosahoval velikosti šatní skříně. V současné době slouží počítače především při tréninku, analýze partií, studií koncovek a podobně. Je nutné mít na paměti, že dosud výzkum v oblasti umělé inteligence nepokročil do fáze samostatného myšlení stroje, ale že šachové programy v zásadě prozkoumávají obrovské počty potenciálních budoucích tahů obou hráčů a na vznikající pozice aplikují vhodnou ohodnocovací funkci. Jejich rostoucí síla je tak zajištěna především vývojem stále výkonnějších procesorů, schopných provést miliardy operací za sekundu. Překotný rozvoj informatiky ovlivňuje šachy i po stránce metodické. Dříve, když se odehrál šachový turnaj například v Americe, odehrané partie z něj se objevily publikované v časopisech v Evropě až za několik měsíců. Nyní se turnaje hrají v online přenosu a novinky se tak odehrávají v reálném čase. Přítomnost počítačů a moderních komunikačních prostředků ovšem nastolila nebezpečí podvádění během hry, analogické dopingů v jiných sportech.

Říkáte, že vedete v Mohelnici šachy, jaká je členská základna?

Registrovaných členů máme rovnou dvacítku. Členství v oddíle je podmíněno registrací v šachovém svazu, kde je děleno na kategorii aktivní, což znamená hráči hrající soutěže a tzv. neaktivní, kteří hrají pouze pro radost a podílí se na akcích pořádaných oddílem.

To zahrnuje všechny věkové kategorie?

Kromě dospělých máme i mládež, kterou vedu v zájmovém kroužku při Domu dětí a mládeže Magnet, Mohelnice. V loňském školním roce kroužek navštěvovalo devět mladých adeptů šachové hry. Impulzem k docházce do kroužku se stala účast družstva ZŠ Vodňan na celorepublikovém finále základních škol 1.stupně.

Jaký je váš největší úspěch na šachovnici?

Můj nejlepší individuální výsledek byl dosažen v roce 1993 na turnaji „JILISTTOUR OPEN“ v Pardubicích, kde jsem za účasti 100 hráčů zvítězil se 100% bodovým ziskem, což při devítikolovém turnaji nebývá časté. Z posledního období si cením remízy dosažené v krajském přeboru družstev v partii s mezinárodním mistrem Štěpánem Žilkou, pro nějž to byla jediná půlbodová ztráta v celé soutěži.

A jak jste na tom v rámci Olomouckého kraje?

V rámci kraje mohelnický šachový oddíl zaujímá důstojné postavení. Počínaje rokem 1987 pořádáme každoročně otevřený turnaj v rapid šachu s názvem Mohelnice OPEN, který se v průběhu let stal početně navštěvovanou akcí s nejdéle nepřerušovanou tradicí v Olomouckém kraji. Ovšem největším specifikem v činnosti oddílu i v rámci republiky je od roku 1997 vydávání regionálního šachového zpravodaje Gambit, který se od roku 2003 stal oficiálním zpravodajem krajského Šachového svazu.

Má šachová hra vliv na rozvoj myšlení člověka?

V šachu, oproti ostatním sportům, ani přibývajícím věkem neznamená výraznější omezení v činnosti. Přirozeně vlastnosti jako dynamika a rychlost myšlení, pohotovost či paměť nevykazují schopnosti mladého organismu, v tom vám další roky určitě nepřidají, ale soustavná duševní činnost je účinnou prevencí například vůči Alzheimerově nemoci. Ostatně schopnost soustředit se, přemýšlet a kombinovat je přínosná v každém věku.

Ovšem je to také hra, kde můžeme mít člověka z druhé strany zeměkoule, neznat jeho jazyk a přesto si na šachovnici budete rozumět...

Ano, šachy jsou univerzální dorozumívací prostředek, kde nepotřebujete žádnou jazykovou vybavenost, protože se používá mezinárodně platné označení tahů. Šachy lze hrát i na dálku. Dříve tomu

tak bylo prostřednictvím korespondenčního šachu, kdy se na korespondenční lístek napsal tah, odeslal, přišla odpověď a tímto způsobem jste mohl hrát partie s hráči po celém světě. Turnaje ovšem trvaly i několik let. V současné době by byl tento způsob hodně drahý a zdlouhavý, proto se ke sdělování tahů používá e-mail.

Svého času generální ředitel televize NOVA, Vladimír Železný hrával obdobným způsobem šachy přes televizní obrazovku ve svém nedělním vystoupení, hrál jste to s ním a nebo alespoň sledoval?

Ne, vysílání televize NOVA mě až tak nezaujalo, takže jsem neměl potřebu sledovat pořád pana generálního ředitele.

Máte následovníka, který by vás jednou měl zastoupit?

Tato otázka se stává aktuální pro mnoho šachových klubů. Většina jich je udržována v činnosti zásluhou obětavců, zpravidla v důchodovém věku, kteří to dělají už mnoho let. Mladí hráči mají svoje vlastní zájmy a chtějí především hrát. Řídit chod klubu je zejména o starostech s vedením agendy a administrativou. Po rozdělení TJ MEZ Mohelnice v roce 2007 na větší část oddílů, které přešly do Sokola Mohelnice, zvolili šachisté samostatnou cestu a založili občanské sdružení DDM&TJ Mohelnice, o.s., se samostatnou právní subjektivitou. Pokud pořádáte turnaje a organizujete soutěže, musíte zajistit potřebné podmínky a zázemí, shánět sponzory, dělat propagaci a řadu dalších věcí. Po příchodu bratrů Kolářových do šachového oddílu nacházím významnou pomoc u jejich rodičů, kteří se aktivně podílejí na organizaci akcí určených pro mládež.

Šachy u nás patří k malým sportům a tak si někdy říkám, že kdyby v naší zemi dosáhly společenského uznání jako v některých jiných zemích, kde jsou na úrovni srovnatelné s fotbalem u nás, byl bych s dosaženou kvalifikací trenéra a rozhodčího docela dobře zajištěn.

Nemáte obavy, že se šachy stanou zapomenutou hrou? Že šachy dají samy sobě mat?

To si nemyslím, protože je to hra, která člověka obohacuje a je přitom nenáročná na vybavení. Stačí šachovnice, figurky, a ty se dají udělat v podstatě z čehokoliv. Známe případy politických vězňů z období totality, kteří si je dokázali vyrobit třeba z chleba. Nakonec, trochu zdatní hráči ani nepotřebují šachovnici jako takovou. Šachy lze hrát i z paměti. Stačí mít představivost a dobrou paměť.

Děkuji vám za rozhovor.

Martin Vaňourek

VYKOP

- zemní a výkopové práce
- terénní úpravy
- kontejnerová doprava
- dodávky a montáže ČOV
- bourací a úklidové práce
- zahradní jezírka
- vyhledávání podzemního vedení

Luděk Vlach, Loštice
tel.608 968 464, www.VYKOP.cz

NOVINKA!

AUTOKLIMATIZACE

Plnění a servis klimatizace veškerých vozidel.
(plnění, čištění, desinfekce, servis)

PNEUSERVIS

Zahradní 1, Mohelnice

Veškeré servisní služby.

Autoklimatizace (kontrola, čištění, plnění).

Prodej náhradních dílů pro vaše vozidlo do 24 hod.

Veškeré opravy vozidel (servis, údržba, kontrola).

Po-Pá 9.00-17.00 / So 9.00-13.00

Neváhejte a přijďte se sami přesvědčit.

Tel. 775 124 062

www.pneuservis-mohelnice.cz

DDM Magnet Mohelnice informuje:

DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE MAGNET MOHELNICE
zve děti, mládež, rodiče a veřejnost
v pátek 7. 9. 2012 od 15 do 18 hodin
do areálu DDM Magnet na Spartakiádní 8 na

„Zábavné odpoledne s DDM MAGNET“

V průběhu zábavného odpoledne si mohou návštěvníci vyzkoušet práci s počítačem (hry, internet), shlédnout jízdu vlaků na modelovém kolejišti, zahrát si šachy a navštívit výstavku prací keramických a modelářských kroužků. V případě příznivého počasí budou pro děti přichystány na zahradě DDM Magnet netradiční hry a soutěže. Vstup zdarma, drobná sladkost pro dětské návštěvníky zajištěna!

ZÁJMOVÉ KROUŽKY DDM MAGNET MOHELNICE

**Zápis do zájmových kroužků pro školní rok 2012/2013
bude probíhat
v týdnu od 10. 9. do 14. 9. 2012**

v budově DDM Magnet Mohelnice, Spartakiádní 8.

Nabídka zájmových kroužků bude zveřejněna na letáčích, plakátovacích plochách a internetových stránkách DDM Magnet:
www.sweb.cz/ddm.mohelnice.

DĚTSKÉ DOPRAVNÍ HŘIŠTĚ V MOHELNICI

OTEVÍRACÍ DOBA V ZÁŘÍ
PÁTEK, SOBOTA, NEDĚLE
15.00 - 18.00 HODIN

Možnost jízdy na zapůjčeném i vlastním dopravním prostředku, poplatek dle ceníku.

